

Лекції з Логіка для юристів

К.ю.н., доцент Тарасова І.В.
ККІБП, 2022 рік

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І ЗНАЧЕННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ ЛОГІКА

1. Предмет і значення логіки.
2. Історія логіки.
3. Загальна логіка і юридична логіка

Що ми розуміємо під словом логіка?

закономірності
виникнення,
закономірності
існування,
закономірності
розвитку речей та
явищ навколишнього
світу

(логіка речей; логіка
історичного процесу;
логіка подій тощо)

послідовність,
несуперечливість,
обґрунтованість
наших міркувань

(у нього прекрасна
логіка; він володіє
логікою або у
нього відсутня
логіка; у нього
погана логіка
тощо)

здатність людини
відобразити
навколишній світ
за допомогою
мислення

(людині
притаманна логіка;
людині властива
логіка тощо)

Існує
кілька
значень
слова
логіка

ЛОГІКА – ЯК ОСОБЛИВА НАУКА ПРО МИСЛЕННЯ

◦ логіка є особливою наукою про мислення, слід звернути увагу, що мислення є об'єктом дослідження.

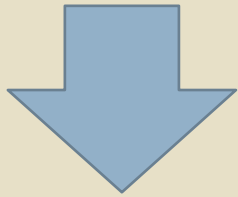
Крім логіки, мислення, вивчають ще й такі науки, як психологія, філософія, кібернетика, кожна з яких досліджує свій специфічний аспект мислення.

Логіка аналізує мислення з боку тих закономірностей, якими керується людина у процесі пізнання істини.

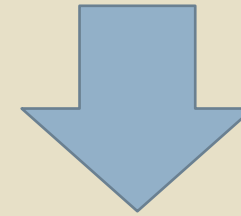
Логіку як науку цікавить як функціонує, "існує" істинне знання, як можна із раніше встановлених і перевірених істин, не звертаючись у кожному конкретному випадку до практики, а лише застосовуючи особливі правила та закони логіки, одержувати нові істини.

Логіка

– це наука про форми, закони правильного
МИСЛЕННЯ

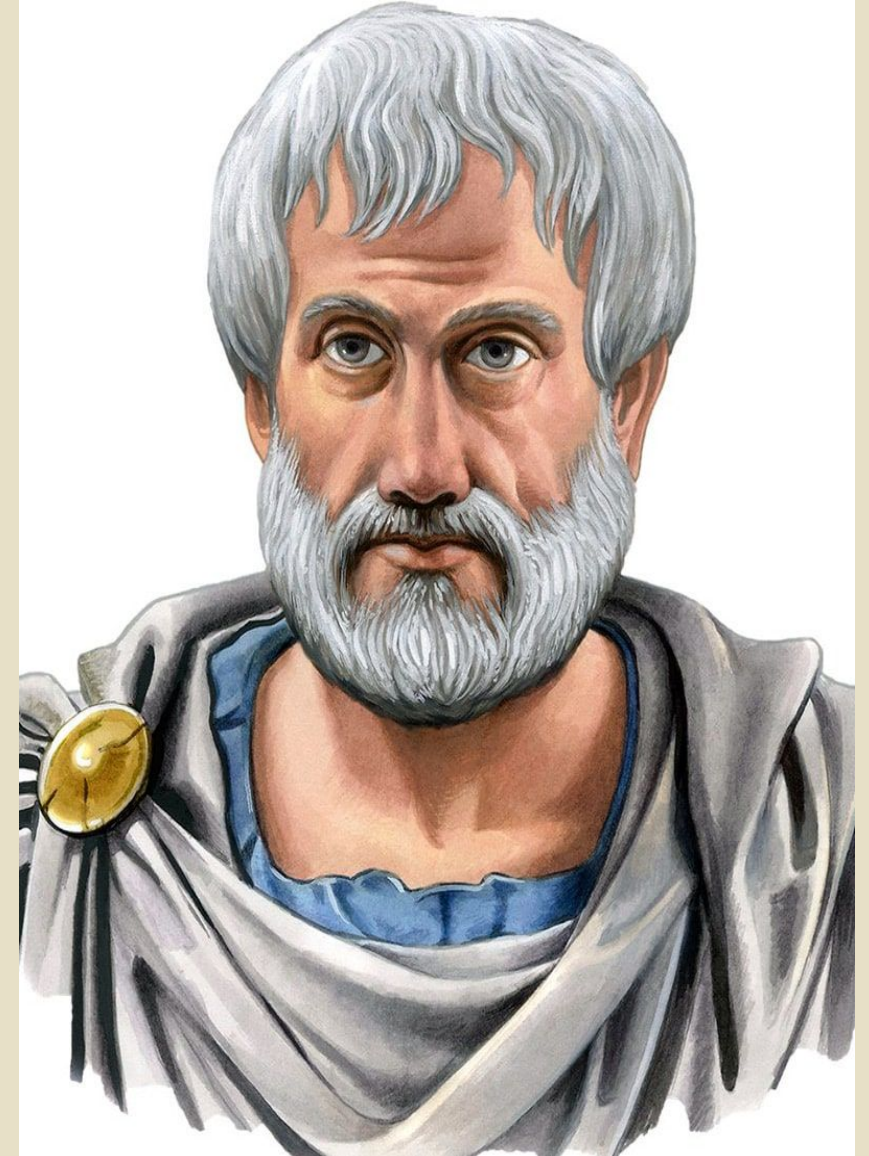

Слово "логіка"
походить від
грецького "логос" –
"думка", "слово",
"розум",
"закономірність"

одна із найдавніших галузей
наукового знання – є суттєвим
загальнокультурним
феноменом від початку її
виникнення як науки

Засновником логіки вважають
давньогрецького філософа
Аристотеля (384-322 рр. до н.е.),
який вперше в історії античної
філософії зробив людську думку
предметом наукового дослідження.
Він вивчав внутрішню
структуру людського мислення.

В історії логіки виділяють два етапи:

традиційний

(IV ст. до н.е. - друга половина XIX ст.);

епоха Античності (IV-III ст. до н. е.). В его час логіка вперше з'являється як наука.

християнське середньовіччя.
(середини XII ст. до середини XIV ст.). Логіка стає однією з основних навчальних дисциплін

сучасна логіка

(кінець XIX - початок XX ст.)

Виникають нові розділи логічного знання, істотно пов'язані з типами міркувань з різних областей - математики, лінгвістики, вдачі, філософії, психології, економіки, інформатики.

В кінці XX в. формується неформальна логіка. В її рамках розробляють спеціальні методи аналізу міркувань, які використовуються в публічному дискурсі.

Логіка як наука

- ° бере до уваги лише **форму**, спосіб отримання нового знання.
- ° досліджує спосіб отримання нового знання, не пов'язуючи форму знання з його конкретним змістом.

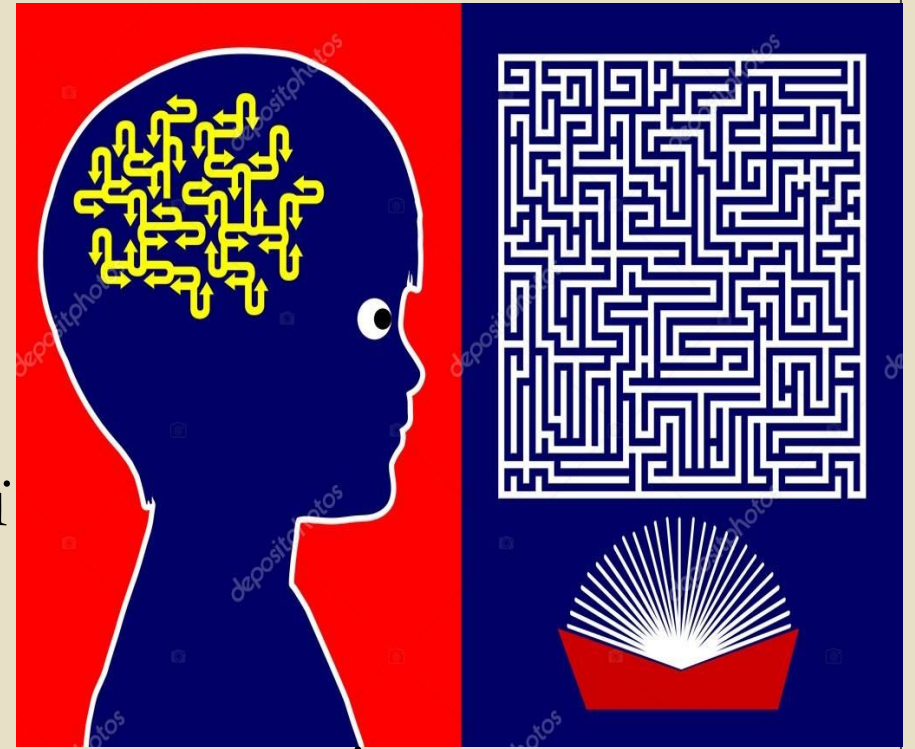

- ° Предметом логіки є особливий внутрішній світ людини — світ мислення, що назовні являються, перш за усе, через відповідні міркування.
- ° Мислення – процес побудови міркувань.

Мислення і мова

◦ *Думка людини завжди виражена мовою,* якою в широкому змісті називають будь-яку знакову систему, що виконує функції формування, збереження і передачі інформації і виступає засобом спілкування між людьми.

◦ *Мова і мислення утворюють єдність:*
без мислення не може бути мови, і мислення без мови невідоме.

В кожному розумовому акті можна виділити як предмет думки, так і те, що мислиться про предмет: його властивості, стан, дії, а також відношення з іншими предметами.

- **Поняття** — думка, через яку мислиться певна множина предметів, виділена за їх спільними істотними ознаками.
- **Судження** - думка, яка стверджує наявність або відсутність у предмета певної ознаки і буває або істинною, або хибною. Судження артикулюється як висловлювання.
- **Умовивід** — думка, через яку з одного або декількох суджень виводиться нове. Умовивід висловлюється як вивід чи міркування. У процесі пізнання чи у спілкуванні умовиводи можуть використовуватися як для виведення зовсім нового судження, висновку, так і для обґрунтування вже відомого — тези.

Форма

мислення – це спосіб відображення предметів і явищ об'єктивної реальності.

Складовими

мислення є

питання,

судження,

умовивід...

Приклад судження

Всі підприємці є платниками податків.

- ° Дане судження має **предмет** судження (логічний суб'єкт, підмет), це поняття „підприємці”, а також **предикат** (логічний присудок), який відтворює ознаку «**платник податків**», що належить предмету думки. Суб'єкт і предикат пов'язані словом „**є**”, яке називається **зв'язкою**. Користуючись логічними символами позначимо суб'єкт літерою - **S**, а предикат літерою – **P**.
- ° Дані символи використовуються на позначення структури суджень у вигляді формули **Всі($\forall$) S є P**.

Формула судження

$\forall S \in P / P$ не є
 $\forall S$

$\exists S \in P / \exists S$ не є
P

До складу суджень вводяться ще квантори. Надалі використовуватимемо **квантор загальності** (передається в українській мові словами «усі», «всякий», позначається як $\forall$) та **квантор існування** («деякі», «окремі»; позначається як $\exists$)

Залежно від наявності того чи іншого квантора судження поділяються за кількістю на загальні та часткові.

УМОВИВІД—це розумовий процес, в ході якого на основі відомих знань отримують нове знання.

Кожне міркування, що приводить до нового знання являє собою умовивід.

Структура будь-якого міркування складається з двох компонентів:

- **засновник**- висловлювання (судження), які містять вихідне, відоме знання.

- **висновок** - висловлювання, яке містить нове знання і яке отримують логічним шляхом з посилок.

Приклад:

1) **Всі люди смертні.**
Сократ — людина.
Сократ — смертний
(Всі С є Р
М є С
Отже М є Р).

2) **Логіку вивчають на першому курсі ВНЗ.**

Петров є студентом 2 курсу ВНЗ

Петров .....

(Л існує В

П є Δ

П-----)

Юридичне мислення

Це інтелектуальна діяльність, яка полягає у розв'язанні задач, пов'язаних з використанням юридичних засобів і юридичних аргументів.

Юридичне мислення є суттю юридичної діяльності та відображає суть правознавства та правозастосування.

Юридична логіка

– прикладний вид знань, що розглядає застосування загальної (формальної) логіки в конкретній специфічній сфері людської діяльності – юриспруденції.

◦Юридична логіка охоплює всі положення науки логіки, демонструючи водночас їх особливості та значення для юридичної діяльності.

Завдання:

1. Зробити презентацію на одну з тем: а) Логіка древніх країн: Індії, Китаї, Греції, б) Загальні ідеї засновника сучасної логіки німецького вченого Г. Лейбніца.
2. Надайте відповідь на запитання: Людина сидить у кімнаті і чує звук якогось агрегата, що рухається вулицею. Глянувши у вікно, вона бачить бульдозер, який повільно пересувається.
  - а) Де тут відчуття і сприймання?
  - б) Чи має місце уявлення?
  - в) Чи є тут логічне мислення?
3. Заповніть конкретним змістом формулу (по 2 приклади):
Всі $M \in P$.
Всі $S \in M$.
Отже, всі $S \in P$.

